ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Чирокчи тумани

2024 йил 19 апрель

Чирокчи туманлараро иктисодий судининг судьяси У.Латиповнинг раислигида, судья ёрдамчиси А.Чулиевнинг котиблигида, кенгаш вакили Л.Мийлиев (ишончнома асосида) иштирокида, Гузор туман Фермер, дехкон хужаликлари ва томорка ер эгалари кенгашининг, даъвогар "Wheat agro farm s" фермер хужалиги манфаатида жавобгар "Китоб ип йигирув" АЖга нисбатан берган даъво аризаси буйича ишни суд биносида, очик суд мажлисида куриб чикиб, куйидагиларни

аниклади:

Fузор туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши даъвогар "Wheat agro farm s" фермер хўжалиги (бундан буён матнда — даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "Китоб ип йигирув" АЖ (бундан буён матнда — жавобгар деб юритилади)дан 2021 йилда топширилган пахта хом-ашёсига 1,15 фоиз ҳисобланган 42.045.917 сўм коэффициент ҳақдорлигини ундиришни сўраган.

Суд мажлиси мухокамасида иштирок этган кенгаш вакили даъво аризада келтирилган важларни қўллаб-қувватлаб, даъвони тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар ишни кўриш вақти ва жойи тўғрисида тегишли равишда хабардор қилинган бўлса-да, суд мажлисига келмади.

Ўзбекистон Республикаси иктисодий процессуал кодекси (бундан буён матнда — ИПК деб юритилади)нинг 170-моддасига асосан суд ишни унинг иштирокисиз кўриб чикишни лозим топди.

Суд, ишда иштирок этган шахсларнинг тушунтиришларини тинглаб, даъво аризасида келтирилган ҳолатларни иш ҳужжатлари билан бирга муҳокама ҳилиб, ҳуйидаги асосларга ҡўра даъво талабини ҳаноатлантиришни лозим топади.

Иш хужжатларидан ва суд мажлиси мухокамасида аникланишича, даъвогар "Wheat agro farm s" фермер хужалиги билан жавобгар "Китоб ип йигирув" АЖ уртасида 2021 йил 5 апрель куни пахта хом-ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш буйича 255-сонли контрактация шартномаси имзоланган.

Мазкур шартноманинг 1.1-бандига кўра "Хўжалик" 2021 йил бизнес режасига асосан 20 гектар ер майдонидан 50 тонна пахта хом-ашёсини "Харидор" га етказиб бериш, "Харидор" эса ушбу махсулотни келишилган муддатларда қабул қилиб олиш ва муайян нарх бўйича ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Ушбу шартнома бўйича мажбуриятларни бажариб, даъвогар жавобгарга ўзаро тасдикланган электрон хисоб-фактура билан "Бухоро-6" навли пахта хомашёсини етказиб берган.

Жавобгар мазкур шартнома мажбуриятлари бўйича қабул қилиб олинган пахта хом-ашёси учун дастлабки қийматда 280.306.117 сўмлик тўловни амалга оширилган.

Узбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2021 йил 4 мартдаги №121-сонли карорининг 1-бандининг 9-хатбошисида 2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан 8-иловага мувофик "Бухоро-6" навли пахта хом ашёсига 1,15 фоиз рағбатлантирувчи коэффициент жорий этилган.

Ушбу қарорга асосан даъвогар жами топширилган "Бухоро-6" навли пахта хом-ашёсининг минимал нархларига 1,15 рағбатлантирувчи коэффициент қўллаган ҳолда топширилган маҳсулот қийматини белгилаб, "Тайёрловчи" томонидан "Хўжалик"га етказиб берилган маҳсулот қийматини 100 фоиз ҳисобдан терим учун юборилган пуллар ва бошқа ҳаражатларни ҳамда тўланган 280.306.117 сўм пул маблағларини ҳисобга олган ҳолда 42.045.917 сўм коэффициент маблағи ҳисобланган.

Даъвогар томонидан ушбу коэффициент тўлаш ҳақида талабномаси жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Шартноманинг 4.5-бандида "Тайёрловчи" томонидан "Хўжалик" га етказиб берилган махсулот қийматини 100 фоиз хисобдан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилганидан қолган қисми хосил йилининг 31 декабрга қадар тўлаб берилиш назарда тутилган.

Натижада, Ғузор туман Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши фермер ҳўжалиги манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Суд даъво талабларини асосли деб хисоблайди.

Чунки, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддасига асосан, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Хар кимга ўз хукук ва эркинликларини суд орқали химоя қилиш, давлат органларининг ҳамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Хар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринда — ФК деб юритилади)нинг 8, 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чикали.

ФКнинг 236-моддасида мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши, 237-моддасида мажбуриятларни бажаришдан бир томонлама бош тортишга йўл кўйилмаслиги, 333-моддасида эса қарздор айби бўлган такдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар конун хужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб бериши белгиланган.

Ушбу Кодекснинг 465-моддасига кўра, контрактация шартномасига мувофик кишлок хўжалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга— тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда муайян бахода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 мартдаги "Пахтачилик соҳасида бозор тамойилларини кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-4633-сонли қарорининг 3-бандида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Иқтисодиёт ва саноат вазирлиги, Ўзбекистон

фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши, "Узтуқимачиликсаноат" уюшмаси билан биргаликда жаҳон бозори нархлари таҳлилидан келиб чиқиб, ҳар йили 1 декабрга қадар келгуси йил ҳосили учун кутилаётган минимал нарҳлар эълон қилинишини ҳамда бозорлардаги нарҳлар узгаришидан келиб чиқиб, ҳар чоракда ушбу нарҳга тузатишлар киритилишини таъминлаши белгиланган.

Мазкур Қарор талабларидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг 2021 йил 1 ноябрдаги №04/024-4454-сонли хати Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликларига юборилган ва ушбу хатда Ўзбекистонда етиштирилган тўртинчи тип, иккинчи нав, биринчи синф 1 (бир) тонна пахта хом-ашёсининг минимал нархи қўшилган қиймат солиғи билан бирга 6.512 минг сўмни ташкил этиши белгиланиб, 2021 йил ҳосилидан пахта хом-ашёси етказиб бериш бўйича пахта-тўқимачилик кластерлари ва фермер хўжаликлари ўртасида тузилган шартномаларни белгиланган минимал нархларга мувофиклаштирилиши ҳамда фермер хўжаликлари томонидан топширилган юқори ёки паст навли пахта хомашёси учун ҳисоб-китобларда базавий нарх сифатида қўлланилиши тавсия қилинган ва пахта хом-ашёсининг харид нархлари белгиланган.

2021 йилда фермер хўжаликлари томонидан топширилган пахта хомашёси учун Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг 2021 йил 1 ноябрдаги №04/024-4454-сонли хатининг иловасида келтирилган пахта хом-ашёсининг харид нархларига асосан хақ тўланган.

Узбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2021 4 мартдаги №121-сонли қарорининг 1-бандининг 9-хатбошисида 2021 йилда кутилаётган минимал нархларга нисбатан рағбатлантирувчи коэффициент этиладиган ғўзанинг селекцион навлари 8-иловага тасдиқланиши, қарорнинг 8-иловасида эса "Бухоро-8," "Бухоро-6", "С-6524", "Hаманган-77", "Бухоро-102" навларига 1,15 фоиз рағбатлантирувчи коэффициент тўлаш назарда тутилган.

Ушбу Қарорининг 5-бандида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари, Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши, «Ўзтўқимачиликсаноати» уюшмаси, «Ўздонмаҳсулот» акциядорлик компанияси, Алкоголь ва тамаки бозорини тартибга солиш ҳамда виночиликни ривожлантириш агентлиги билан биргаликда икки ой муддатда маҳсулот етиштирувчилар билан тайёрлов, таъминотчи, ҳайта ишлаш ва экспорт ҳилувчи ташкилотлар, савдо-харид ташкилотлари ўртасида маҳсулот етказиб бериш ва ҳарид ҳилиш бўйича шартномалар тузиш ишларини якунлаши кўрсатилган.

Ўзбекистон Республикаси "Норматив-хуқуқий хужжатлар тўғрисида"ги қонунининг 3-моддасига кўра, норматив-хуқуқий хужжат қонунчиликка мувофиқ қабул қилинган, умуммажбурий давлат кўрсатмалари сифатида хуқуқий нормаларни белгилашга, ўзгартиришга ёки бекор қилишга қаратилган расмий хужжатдир.

Қонуннинг 6-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг қарори хам норматив-хукукий хужжат хисобланади.

Қонуннинг 13-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва конунлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг карорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва карорлари асосида

хамда уларни ижро этиш учун қарорлар тарзида норматив-хуқуқий хужжатлар қабул қилади.

Суд мазкур холатларни инобатга олиб, кластер томонидан фермер хўжалигига 2021 йил топширган пахта хом-ашёси учун махсулот қийматини 100 фоиз хисобдан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатларни хамда 280.306.117 сўмлик тўловлар амалга оширилган бўлса-да, Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2021 йил 4 мартдаги №121-сонли қарорининг 8-иловасида кўрсатилган "Бухоро-6" навли пахта хом ашёси фоиз коэффицент билан хисоблаганда 42.045.917 сўм кийматига 1.15 коэффициент хакдорлиги тўлаб берилмаган.

Узбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодекси (кейинги ўринда – ИПК деб юритилади)нинг 66-моддасига кўра иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи холатлар, шунингдек низони тўғри хал қилиш учун ахамиятга эга бўлган бошқа холатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниклайди. Бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, экспертларнинг хулосалари, мутахассисларнинг маслахатлари (тушунтиришлари), гувохларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланади.

Ушбу кодекснинг 72-моддасига кўра, конун хужжатларига мувофик муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш холатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмас.

ИПКнинг 118-моддаси 1-кисмига мувофик суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши лозим.

божи тўғрисида"ги "Давлат Конунга кўра иктисодий бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, бирок базавий хисоблаш микдорининг 1 бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи тўланади.

Юкорида баён этилганлардан келиб чиқиб, суд даъво талабини қаноатлантириб, жавобгардан даъвогар фойдасига 42.045.917 рағбатлантирувчи коэффициент суммаси, 34.000 сўм почта харажати хамда республика бюджетига 840.919 сўм давлат божи ундиришни лозим деб хисоблайди.

Юкоридагилардан келиб чикиб, Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодексининг 112-113, 118, 170, 176-179, 186, 192-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилди:

Даъво тўлик каноатлантирилсин.

Жавобгар "Китоб ип йигирув" АЖдан даъвогар "Wheat agro farm s" фермер хўжалиги фойдасига 42.045.917 сўм рағбатлантирувчи коэффициент суммаси, 34.000 сўм почта х

Республика бюджетиг

лат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қон ндан сўнг ижро варақаси берилсин. Мазкур ҳал қилув қа гр ойлик муддат ичида апелляция

тартибида шикоят қилиш му

У.Латипов